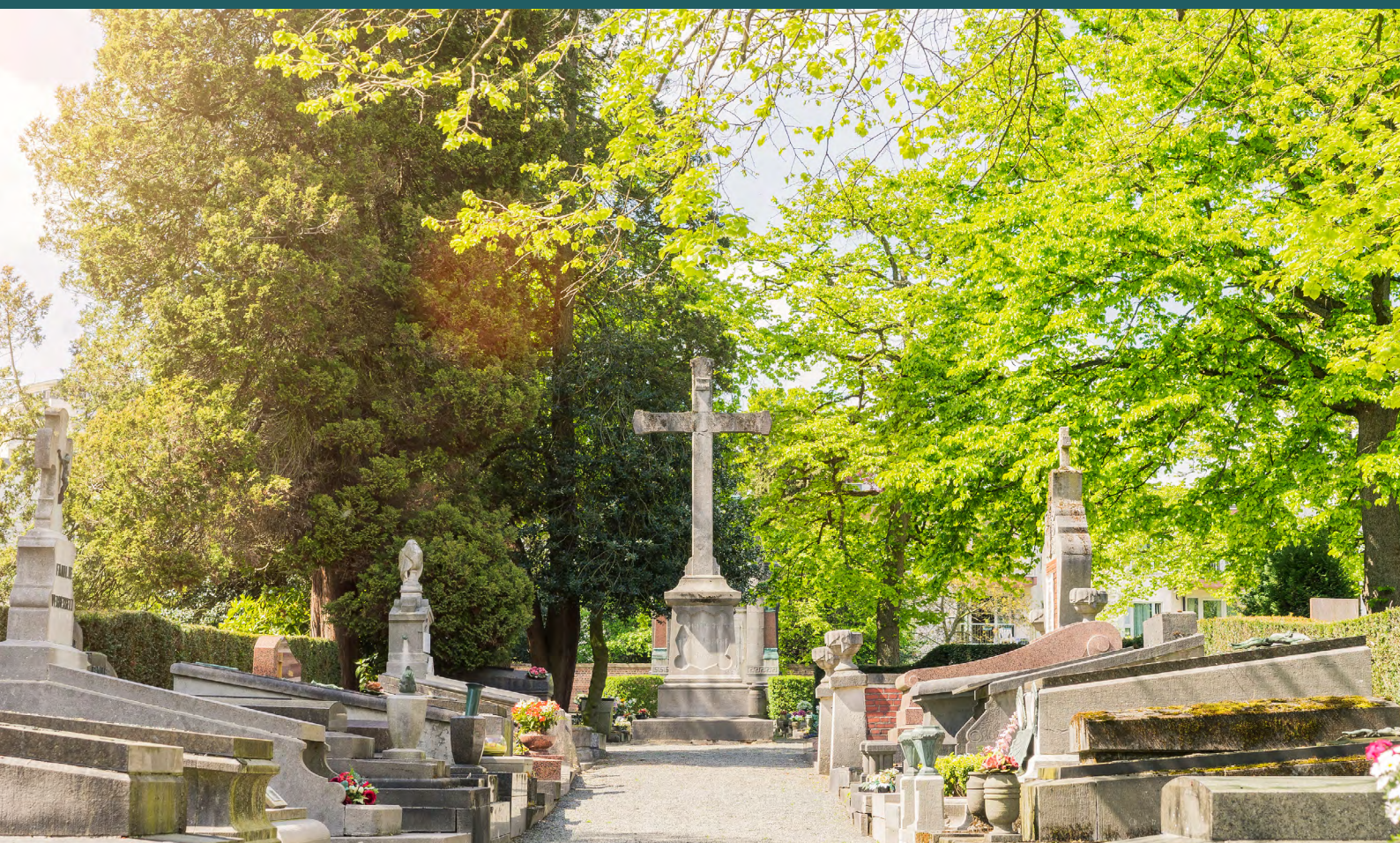

Op ontdekkingstocht door de

BEGRAAFPLAATS VAN NEDER-OVER- HEEMBEEK

EEN LEUKE EN INFORMATIEVE ROUTE VOOR JONG EN OUD

Hallo en welkom op de begraafplaats van Neder-Over-Heembeek

Weg van de drukte van de stad, aan het einde van een rustige straat, vind je deze kleine Brusselse begraafplaats, een lokale herdenkingsplek. Ze werd aangelegd in de 19de eeuw en getuigt van een tijd waarin begraafplaatsen werden ontworpen als ware herdenkingstuinen. De rustige paden, omzoomd met oude stenen en planten, vertellen het verhaal van vooraanstaande en minder vooraanstaande families uit de omgeving.

Deze romantische en ietwat intieme begraafplaats is veel meer dan een rustplaats. Het is een discreet maar kostbaar stukje erfgoed, waar je de lokale geschiedenis opsnuift bij elke stap.

Met deze brochure kan je de begraafplaats in 12 stappen ontdekken.

In elke stap maak je kennis met een bepaald aspect: een opmerkelijk graf, een lokale anekdote of een architecturaal detail.

Bij de meeste stops stellen we je twee vragen: een gemakkelijke, om je nieuwsgierigheid te prikkelen, en een iets moeilijker, voor de meest oplettende bezoekers.

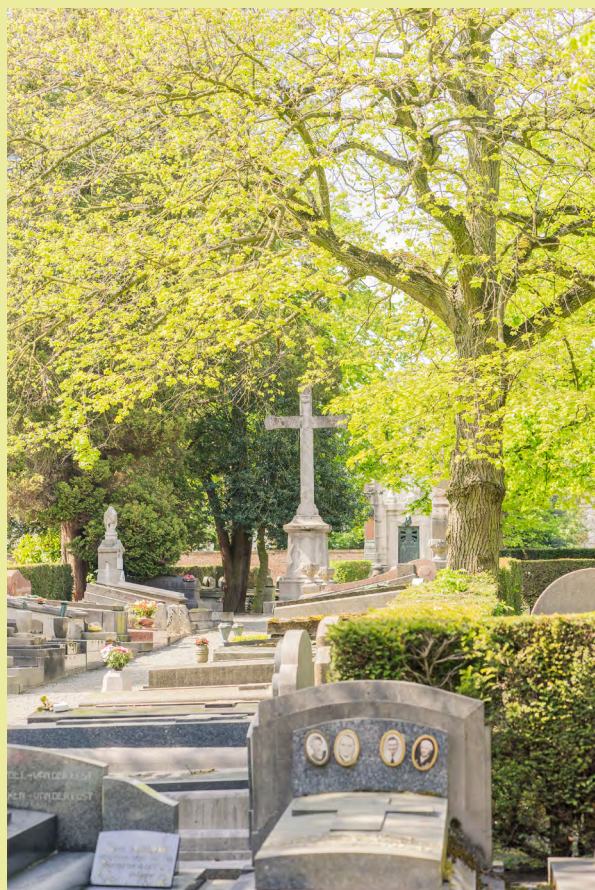
Hier vind je de routekaart: kijk goed rond, laat je onderdompelen in de sfeer van deze plek en geniet ervan.

Een beetje geschiedenis

In 1814 fuseerden de dorpen Neder-Heembeek en Over-Heembeek tot één gemeente: Neder-Over-Heembeek.

Tot 1895 werden de overledenen echter nog steeds begraven rond de Sint-Pieter-en-Pauluskerk in Neder-Heembeek en de Sint-Niklaaskerk in Over-Heembeek.

In 1893 kocht Neder-Over-Heembeek eindelijk een stuk grond om er één gemeentelijke begraafplaats van te maken. De eerste begrafenis vonden hier plaats in 1895. De oude parochiekerkhoven werden buiten gebruik gesteld en sommige concessies werden overgebracht naar de nieuwe begraafplaats, net als een aantal grafstenen die in de omheiningmuur werden ingemetseld.

In 1921 fuseerden de gemeenten Neder-Over-Heembeek, Laken en Haren met de stad Brussel en vormden zo één geheel.

GRAFPLAATS DER FAMILIE
STRAUWEN
HIECKELEERS

ten Haren van
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren
Graf van de Haren

stap 1

Ga rechtdoor tot de halve rotonde en sla rechtsaf naar laan 2.

Zoek aan je linkerkant het zevende graf met het opschrift “Epoux L. Paquet - B. Candries”.

Als je naar dit ogenschijnlijk eenvoudige monument kijkt, valt het je dan op dat het is opgebouwd uit verschillende zeer dure materialen? Zo zien we blauwe hardsteen, marmer en brons. Zie je hoe dik het marmer is? Het is duidelijk dat de familie hiervoor een aanzienlijk bedrag heeft betaald. Op het bronzen medaillon staat Jezus afgebeeld met de doornenkroon vlak voordat hij werd gekruisigd. We begrijpen dus dat het om een christelijke familie gaat.

Veel monumenten hebben een bakje aan de voorkant. Waarvoor dient dat?

Om de vogels eten en drinken te geven

Om bloemen op het graf te zetten

Om kaarsen te plaatsen

Is het je opgevallen dat er rechtsonder een plaatje staat met de woorden “Baucq-Cauchie” erop? Waarnaar verwijzen deze woorden?

Naar het bedrijf dat bloemen op het graf zette

Naar het bedrijf in Laken dat het monument heeft gebouwd

Naar de familie die voor het monument heeft betaald

stap 2

Stap verder. Iets verderop aan de rechterkant zie je een kruis in het midden van een tuintje. Waarschuwing: stap voor je eigen veiligheid niet in het tuintje en blijf op het pad.

Je staat voor het graf van Charles Peeters, geboren in 1826 en overleden in 1882. Van beroep was hij meester-metselaar en aannemer. Hij was ook betrokken bij het politieke leven van zijn gemeente. Hij was schepen van april tot oktober 1868 en van september 1872 tot juni 1882 was hij burgemeester. Jawel, vroeger had Neder-Over-Heembeek een gemeenteraad, schepenen en een burgemeester. Dit is niet meer het geval sinds Neder-Over-Heembeek in 1921 samen met Laken en Haren fuseerde met de stad Brussel.

Waarom staat hier een kruis op?

De familie is katholiek

De familie houdt van alles wat mooi is

De familie wil graag een monument dat hoger is dan de andere

Als je goed kijkt, zie je dat de uiteinden van de vier hoeken met elkaar verbonden zijn door een ketting. Bij oudere monumenten zie je vaak kettingen of tralies om het graf af te bakenen. Waarvoor dienen deze?

Ze houden dieren tegen die in het tuintje willen gaan

Ze symboliseren de scheiding tussen de wereld van de levenden en die van de doden

Ze tonen welk terrein eigendom is van de familie

stap 3

Ga verder langs hetzelfde pad. Sla op het kruispunt linksaf, de middenlaan in. Je ziet dit monument aan je linkerkant. Dit is het monument van de familie Van der Elst-Lambrechts.

Hoeveel soorten bloemen en andere planten staan op het monument?

Een bloem en twee andere planten

Twee bloemen en een andere plant

Een bloem en een andere plant

Wat zijn de namen van de afgebeelde bloemen en planten?

Druivenbloem en madeliefje

Klimop en papaver

Klimop en klaproos

Grafmonumenten uit de 19de en het begin van de 20ste eeuw zijn rijk aan symboliek.

In die tijd konden bezoekers de boodschappen die in het monument verborgen zaten gemakkelijk ontcijferen: elke plant, elk motief en elk beeldhouwd detail had een betekenis. Op deze grafsteen staan bijvoorbeeld twee sterke symbolische elementen.

- **Klimop** verwijst naar een onbreekbare band, trouw en het idee van leven na de dood. Omdat klimop het hele jaar door groen blijft, staat het ook symbool voor de eeuwigheid.
- **De papaver** wordt geassocieerd met eeuwige slaap. Omdat er opium van wordt gemaakt, symboliseert hij verdoving en slaap en daarmee de overgang naar de dood.

stap 4

Wandel terug naar het kruispunt. Neem dan laan 2.

Aan de linkerhant zie je dat de heg is gesnoeid zodat je een grasveld kunt betreden. Eenmaal op het grasveld zie je twee identieke monumenten.

Het is heel normaal dat je identieke grafmonumenten vindt op een begraafplaats. Hier zijn twee verklaringen voor: een familie wil twee keer hetzelfde graf, of verschillende families kopen hetzelfde standaardmonument uit een catalogus.

Lees de achternamen op elk van de twee graven: zijn ze van dezelfde familie?

Ja, de namen zijn hetzelfde

Nee, de namen zijn verschillend

Let op de twee in elkaar grijpende handen. De linkerhand is dunner, draagt een trouwring en heeft lichtere mouwen. De naam die aan deze handdruk is gegeven is «de eeuwige verbintenis». Wat stelt het voor?

Twee handelaars schudden elkaar de hand om een nieuwe zakelijke samenwerking te vieren

Een koppel dat voor altijd verenigd is, de vrouw links en de man rechts

Twee soldaten die een verbond sluiten in geval van oorlog

stap 5

Ga terug en verlaat het grasveld waarlangs je binnenkwam.
Ga bij de T-splitsing linksaf en neem het linkerpad tot boven.

Aan het einde zie je aan de rechterkant ingemetselde stenen in de muur van de begraafplaats. Dit zijn oude grafstenen van de twee voormalige begraafplaatsen in Neder-Over-Heembeek.

Sommige vermelden de namen van verschillende families die hier in Neder-Over-Heembeek in het Kasteel van Meudon woonden. Dit zijn onder andere de families Powis de Tenbossche, Osy, Driet de Kerckwerpe en Otto de Mentock. Op de plaats van het kasteel ligt nu het Meudonpark.

Vind deze grafsteen met een ovaal medaillon.

Dit is de steen van dominee Eugène Charles Kuyt.

Op de grafsteen van deze geestelijke zien we een gebeeldhouwde klimop, zoals we al eerder hebben gezien.

We kunnen zien dat zijn beroep wordt voorgesteld door:

een kelk, waarin wijn wordt gegoten tijdens een christelijke mis

een voetbalbeker omdat hij sportkampioen was

een grote vaas om de kerk te versieren met bloemen

Bovenaan staat de letter O gegraveerd. Als je naar links kijkt, zie je een D en rechts een M. Je kunt dus D.O.M. lezen. Dit zijn de eerste letters van:

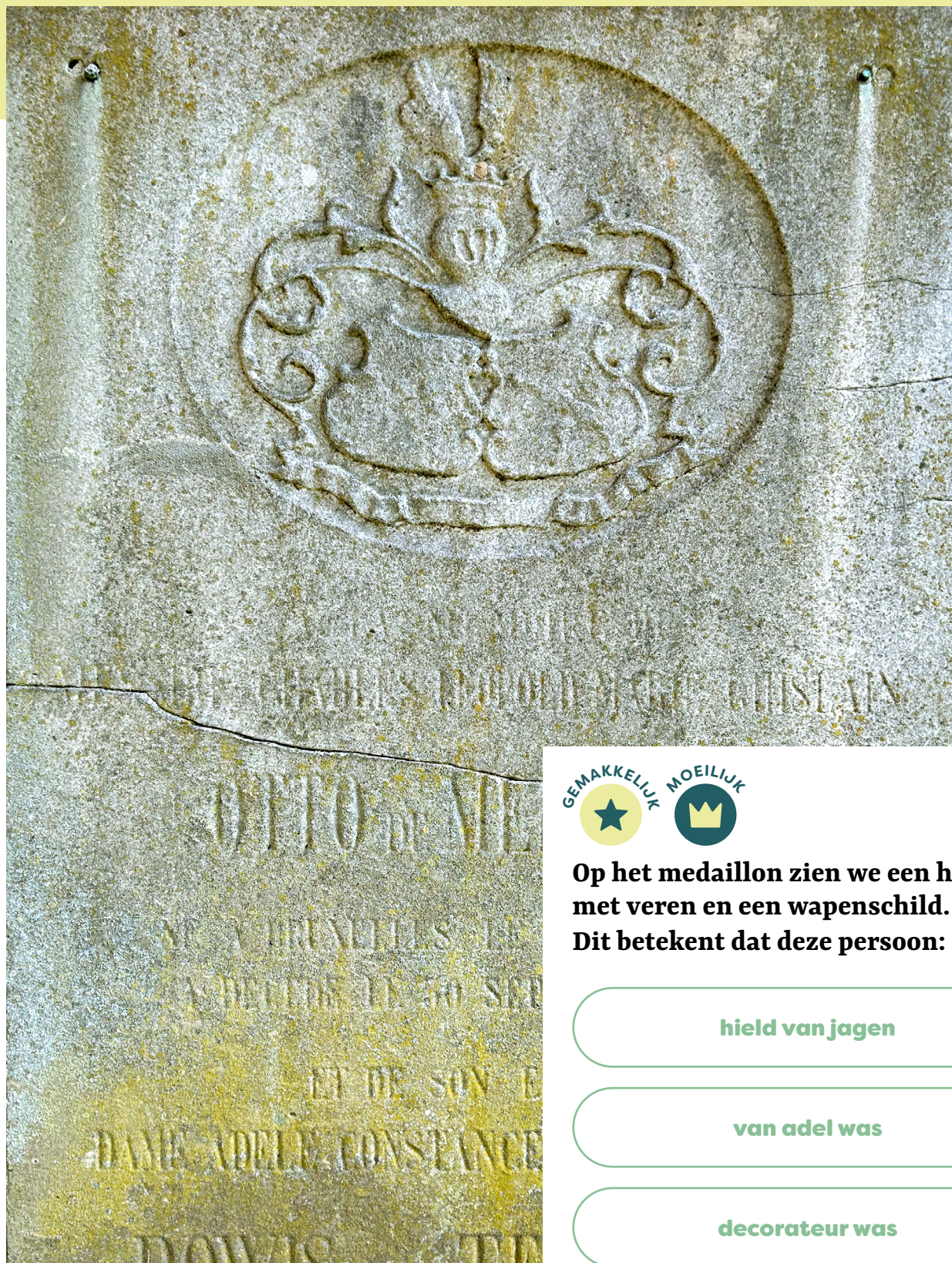
(À) Dieu Obligeant (et) Magnanime
(aan de dwingende en grootmoedige God in het Frans)

Deo Optimo Maximo
(aan de zeer goede en zeer grote God in het Latijn)

Deo Ordinato Magnanimo
(aan de gewijde en grootmoedige God in het Latijn)

stap

Tel nog drie stenen naar rechts om de steen met de naam Otto de Mentock te vinden.

Op het medaillon zien we een helm met veren en een wapenschild. Dit betekent dat deze persoon:

hield van jagen

van adel was

decorateur was

stap 7

Als je je omdraait, zie je een heel groot monument. Ga ernaar toe. Het staat op het einde van de middenlaan en aan de achterkant van laan 4.

Wat zie je boven de deur?

Een vleermuis

Een uil

Een schedel

Tussen de deur en het grote kruis staat R.I.P. In onze regio verwijst dit naar de eerste drie letters van:

“Reste Inoubliable dans nos Pensées”. In het Frans: moge hij of zij voor altijd in onze gedachten blijven

“Requiesca(n)t In Pace”. In het Latijn: moge hij of zij rusten in vrede

“Rest in Peace”. In het Engels: moge hij of zij rusten in vrede

Wees voorzichtig: het monument wordt beschermd. Ga niet voorbij de afsluiting want er kunnen onderdelen vallen.

Dit monument is van de familie De Ro, een familie van notarissen. Zij zijn de laatste eigenaars van het Kasteel van Meudon. Hun grafmonument werd in 1918 gebouwd. Er zitten verschillende boodschappen in:

- **De grootte** van hun monument, het gebruik van materialen zoals arduin en marmer, de aanwezigheid van glas-in-loodramen, tonen dat ze belangrijke mensen zijn.
- **Het kruis** laat zien dat ze katholiek zijn.
- **De drie engelen** houden de drie deugden van een goede christen vast: het kruis staat symbool voor geloof, het anker voor hoop en het hart voor naastenliefde. Zo stelt de familie zichzelf als voorbeeldige christenen voor.

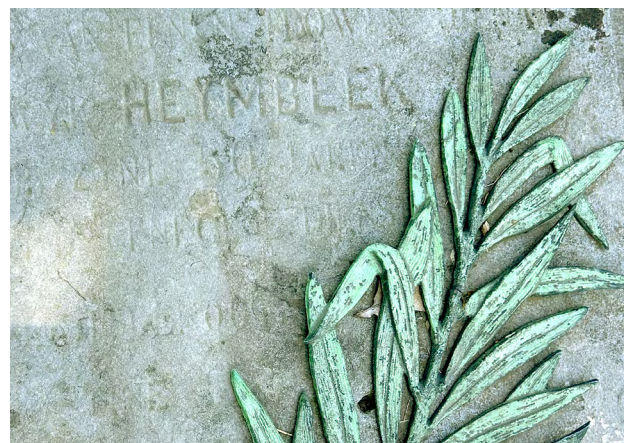
stap 8

Ga tegenover de middenlaan staan, die voor de kapel De Ro ligt. Rechts zie je een eenvoudig monument in blauwe hardsteen. Het is het tweede monument aan je rechterkant. Ga ernaar toe.

Voor één keer stellen we geen vraag, maar vermelden we een anekdote. De gegraveerde inscriptie is moeilijk te lezen. In het Frans en Nederlands bedankt de familie De Ro Lodwyk Heymbeek. Hij was 50 jaar hun trouwe en toegewijde dienaar!

De familie De Ro betaalde daarom voor de concessie en het monument voor een van hun bedienden. Zo toonde ze haar waardering en affectie.

stap 9

Wandel langs de middenlaan tot aan de rotonde.

Vind rechts het monument van de familie Dubost - Leclerc. Een van de familieleden, baron Dubost, was vicevoorzitter van de Senaat.

Hoeveel mensen liggen hier begraven?

8

10

12

Wat is de vroegste geboortedatum die op dit gedenkteken staat?

3 februari 1753

15 februari 1798

28 februari 1798

stap 10

Blijf op de rotonde en zoek het stenen monument tegenover de familie Dubost.

Dit is het monument voor de oudstrijders van Neder-Over-Heembeek die zijn omgekomen in de twee wereldoorlogen.

Het opschrift is niet goed zichtbaar, maar vertoont een klimmende leeuw, de namen van de tien gesneuvelden en een grafschrift in het Nederlands.

**Zij streden voor
recht en vrijheid
Hun offer brengt ons
zege en vrede
1914-1918
1940-1945**

stap 11

Volg de middenlaan. Kort na de rotonde zie je het monument van de familie Selliers de Moranville.

Tussen het kruis en het wapenschild zie je een dier. Welk dier?

Een eenhoorn

Een windhond

Een leeuw

Onder het kruis en wapenschild kunnen we lezen dat Charles overleed op 30 juni 1844 en zijn vrouw Catherine op 17 oktober 1825. Wat is de adellijke titel van Charles?

Ridder

Baron

Hertog

stap 12

Wandel terug naar de rotonde waar je het monument voor de oudstrijders van Neder-Over-Heembeek zag. Neem de weg links, laan 6.

Verderop aan je rechterkant zie je dit monument.

Het is representatief voor een stijl die in de mode was in de jaren 1930: **Art deco**. De geometrische vormen zijn karakteristiek voor deze stijl.

Welke bloem zie je op de bovenste zuilen van het monument?

Een roos

Een tulp

Een zonnebloem

Wat betekent de inscriptie PAX in het midden van het monument?

Gebed in het Latijn

Vrede in het Latijn

Vergiffenis in het Latijn

antwoorden

1. **GEMAKKELIJK** Om bloemen op het graf te zetten
MOEILIJK Naar het bedrjft in Laken dat het monument heeft gebouwd
2. **GEMAKKELIJK** De familie is katholiek
MOEILIJK Ze symboliseren de scheiding tussen de wereld van de levenden en die van de doden
3. **GEMAKKELIJK** Een bloem en een andere plant
MOEILIJK Klimop en papaver
4. **GEMAKKELIJK** Nee, de namen zijn verschillend
MOEILIJK Een koppel dat voor altijd verenigd is, de vrouw links en de man rechts
5. **GEMAKKELIJK** Een keik, waarin wijn wordt gegoten tijdens een christelijke mis
MOEILIJK Deo Optimo Maximo (aan de zeer goede en zeer grote God in het Latijn)
6. **GEMAKKELIJK & MOEILIJK** van adel was
GEMAKKELIJK Een schedel
MOEILIJK "Requiesca(n)t in Pace"; in het Latijn: moge hij of zij rusten in vrede
9. **GEMAKKELIJK** 12
MOEILIJK 28 februari 1798
11. **GEMAKKELIJK** Een leeuw
MOEILIJK Ridder
12. **GEMAKKELIJK** Een roos
MOEILIJK Vrede in het Latijn

Colofon

Directie:

Anne Vandenbulcke,
Bérengère de Laveleye

Ontwerp en redactie:

Bruno Berghmans
Jean-Luc Petit

Grafisch ontwerp:

Clémence Cassells

Foto's:

Bruno Berghmans
Studio Fifty-Fifty

Wettelijk depot:

ISBN D2025/3285/18

Dank aan Françoise en Yves De Schutter (Les Jardins De Neder Tuinen vzw) voor het delen van hun kennis en passie.

De foto's en reproducties zijn afkomstig uit de collecties van de Stad Brussel. Elke gehele of gedeeltelijke reproductie, op welke wijze dan ook, zonder toestemming van de auteurs, is onwettig.

Alleen kopieën die strikt voorbehouden zijn voor privégebruik door de persoon die de kopie maakt zijn toegestaan.

Copyright © Stad Brussel,
Archief van de Stad Brussel,
Bruno Berghmans

De personen die deelnemen aan de activiteit doen dit op eigen risico en moeten te allen tijde hun veiligheid waarborgen en de locaties, goederen en personen respecteren.

Door deel te nemen aan de activiteit ontslaan zij de Stad Brussel (en elke persoon die voor haar werkt) uitdrukkelijk van elke aansprakelijkheid in geval van een ongeval (of elk ander schadelijk voorval) van welke aard ook ter plaatse, en aanvaarden zij dat deze laatste niet aansprakelijk kan worden gesteld, op welke grond dan ook, zelfs niet in het geval van grove nalatigheid, voor elke schade die ter plaatse zou kunnen ontstaan (wat deze ook moge zijn, zonder uitzondering of voorbehoud).

Om meer te weten te komen over de begraafplaatsen van de Stad Brussel, kan je de volgende website bezoeken:

brussel.be/begraafplaatsen

Wil je meer weten over de begraafplaatsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Download dan de gratis brochure 'Welkom op de begraafplaats!':

brussel.be/brochure-welkom-op-de-begraafplaats